

CRNA GORA
DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA

Broj: 356/2

Podgorica, 15.10.2019.godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

-Marti Šćepanović, poslanici-

Imajući u vidu da Državna izborna komisija daje mišljenja u vezi sa primjenom važećeg zakona, te da se predloženim izmjenama pokreću pitanja koja su, ne samo pravnog već i političkog karaktera, to Komisija cijeni da ne bi bilo cjelishodno i u skladu sa njenim nadležnostima da, s tim u vezi, daje mišljenje.

Međutim, u cilju eventualno lakšeg opredjeljivanja u zauzimanju konačnog stava o predmetnim pitanjima, Komisija Vam dostavlja na uvid Analizu uporednih rješenja iz regiona.

Prilog: Analiza uporednih rješenja iz regiona

Predsjednik,
Đorđije Vukčević

ANALIZA UPOREDNIH RJEŠENJA U REGIONU

Analizom uporednih rješenja u regionu, odnosno u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Makedoniji utvrđeno je da je samo u Srbiji propisana obaveza polaganja jemstva. Naime Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti u Srbiji i to čl. 25 i 26 propisano je:

Izorno jemstvo

Član 25

Politički subjekat koji je dao izjavu da namerava da koristi sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje dužan je da položi izorno jemstvo u visini sredstava iz člana 21. st. 1. i 3. ovog zakona, raspoređenih tom političkom subjektu.

Izorno jemstvo iz stava 1. ovog člana sastoji se u polaganju gotovog novca, bankarske garancije, državnih hartija od vrednosti ili u stavljanju hipoteke za iznos jemstva na nepokretnoj imovini lica koje daje jemstvo.

Sredstva izbornog jemstva iz stava 2. ovog člana dostavljaju se ili polažu kod ministarstva nadležnog za poslove finansija, odnosno nadležnog organa uprave autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, u roku od tri dana od dana proglašenja svih izbornih lista, odnosno utvrđivanja konačne liste kandidata.

Povraćaj sredstava

Član 26

Izorno jemstvo se vraća političkom subjektu ukoliko na izborima osvoji najmanje 1% važećih glasova, odnosno najmanje 0,2% važećih glasova ako politički subjekat predstavlja i zastupa interese nacionalne manjine, u roku od 30 dana od dana proglašenja konačnih izbornih rezultata.

Politički subjekat koji ne osvoji broj glasova iz stava 1. ovog člana, dužan je da vrati dobijena sredstva za koja je položio izorno jemstvo, u roku od 30 dana od dana proglašenja konačnih izbornih rezultata.

Ako politički subjekat ne vrati dobijena sredstva za koja je položio izorno jemstvo u roku iz stava 2. ovog člana, Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave izvršiće povraćaj ovih sredstava iz sredstava izbornog jemstva.

Dok je članom 21 st. 1 i 3 istog Zakona predviđeno da

Raspodela sredstava iz javnih izvora

Član 21

Sredstva iz člana 20. ovog zakona u visini od 20% raspoređuju se u jednakim iznosima podnosiocima proglašenih izbornih lista koji su prilikom podnošenja izborne liste dali izjavu da će koristiti sredstava iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje. Ova sredstva uplaćuju se u roku od pet dana od dana proglašenja svih izbornih lista.

Preostali deo sredstava iz člana 20. ovog zakona (80%) dodeljuje se podnosiocima izbornih lista koje su osvojile mandate, srazmerno broju osvojenih mandata, u roku od pet dana od dana proglašenja izbornih rezultata, bez obzira da li su koristili sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje.

U slučaju održavanja izbora po većinskom izbornom sistemu, sredstva iz člana 20. ovog zakona u visini od 50% raspoređuju se u jednakim iznosima predlagateljima kandidata koji su prilikom podnošenja kandidature dali izjavu da će koristiti sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje. Ova sredstva uplaćuju se predlagateljima kandidata u roku od pet dana od dana utvrđivanja konačne liste kandidata...

Prednostima i manama polaganja depozita od strane političkih partija u Srbiji bavio se Mr Velimir S. Mataković u doktorskoj disertaciji na temu „Finansijska moć i finansiranje političkih partija u Srbiji“ u kojoj navodi:

„Zbog mogućnosti „prefinansiranja“ od strane države, celog izbornog procesa, u tranzicionim (siromašnim) državama, u političkoj teoriji se identifikovala nova „politička“ pojava, a to je kandidovanje u izbornom procesu iz lukrativnih pobuda (motiva). Međutim, ovakvo kandidovanje može se sprečiti na način, koji iz izborne trke neće izbaciti većinu ili sve političke aktere koji nisu sigurni u izborni rezultat. Ovo može da se učini dodeljivanjem jednog dela sredstava za finansiranje izborne kampanje nakon proglašenja kandidata ili izborne liste, dok bi se drugi deo dodeljivao samo uslovno, nakon objavljivanja izbornih rezultata, ukoliko je stranka prešla cenzus od 1% koliko je predviđeno aktuelnim zakononom. Predlagateljima čije liste ili kandidati ne osvoje 1% mogli bi, čak i u toj situaciji, biti nadoknađeni stvarni troškovi izborne kampanje koji prevazilaze iznos sredstava koja su dobili nakon proglašenja liste ili kandidata ukoliko imaju dokaze da su ovi troškovi nastali. Ovoliko daleko, zakonodavac nije išao kod postojećeg zakona u čl.26 koji reguliše povraćaj sredstava, ali je uveo jedan nov institut u naš pravni okvir, upravo po ovom pitanju, „odvraćanja“ od učešća u izbornom procesu „lukrativnih“ kandidata. To je u čl.25 institut izbornog jemstva. Izorno jemstvo, može se zaključiti iz prethodnog, predstavlja određenu barijeru, odnosno imovinski cenzus za učešće na izborima. Pojedini autori (Miodrag Milosavljević), ipak kritikuju ovu novinu. Iako je formalno-pravno gledano na izborima moguće učestvovati bez polaganja izbornog jemstva, u kom slučaju predlagачu ne bi bila dostupna sredstva iz javnih izvora, ovakva odredba u startu dovodi učesnike na izborima u neravnopravan položaj. „Tako se ova odredba kosi i sa jednim od ključnih razloga finansiranja političkih stranaka iz

javnih izvora – obezbeđivanjem jednakog pasivnog biračkog prava i stvaranjem pretpostavki za jednake šanse građana Srbije”

Ovim pitanjem bavila se i crnogorska nevladina organizacija Centar za demokratsku tranziciju u publikaciji „Parlamentarni izbori 2016 Završni izvještaj“ . U ovoj publikaciji, između ostalog, navodi se:

„Potrebno je razmotriti uvođenje drugog načina za potvrđivanje kandidature, koji je takođe prihvatljiv po univerzalnim standardima, i u uporednoj praksi se pokazao boljim od prikupljanja potpisa. Predlažemo uvođenje obaveze za izborne liste da polože određeni novčani depozit, koji će im biti refundiran samo ukoliko osvoje određeni minimum glasova. Visina depozita i traženi broj glasova treba da budu utvrđeni sa posebnom pažnjom, kako ne bi predstavljali neopravdano ograničenje za učeće na izborima. U našem slučaju, od izborne liste za refundaciju sredstava treba zahtijevati da osvoji najmanje 0,8% glasova, što je do sada bio potreban broj potpisa. Za manjinske liste treba utvrditi niže pragove.“